

Грчка криза и даље потреса Европску унију, а одлука Јоргоса Папандреуа да за европски план за стабилизацију своје презадужене земље затражи подршку грађана на референдуму изазвала је такву панику и бес у Бриселу, Паризу и Берлину, да су водеће личности ЕУ уложиле сву снагу да изјашњавање грађана спрече, а грчког премијера понизе и казне. После изненадне Папандреуове најаве референдума, Никола Саркози и Ангела Меркел су са самита Г 20 јасно поручили да је очување еврозоне важније од спасавања Грчке, а да ће евентуално „не“ значити избацивање земље из еврозоне и стопирање сваке даље помоћи. Председник Европске комисије Жозе Мануел Барозо и председник Европског савета Херман ван Ромпај били још конкретнији и суровији. У писму упућеном Јоргосу Папандреуу, два водећа европска бирократа су га позвали да одустане од „авантуре“ референдума, и да, уместо тога, поради на јединству нације „како би што пре започео болни али неопходни пут према одрживом националном финансијском плану“. У супротном – како најављују Барозо и Ромпуј, грчка стварност ће бити „још болнија“, посебно за најрањивије социјалне слојеве, са последицама какве ће бити немогуће предвидети.

Референдум је требало да се одржи што је пре могуће, а грчки премијер је на самиту Г 20 у Кану морао да изнервираним лидерима ЕУ објашњава која питања у ствари намерава да постави свом народу. Европски званичници нису међутим показали нимало слуха за његове аргументе, После разговора са премијером Грчке, лидери еврозоне су по први пут отворено говорили о могућности изласка Грчке из зоне евра, а Папандреу је у каснијем обраћању посланицима у грчкој скупштини навео да су га Ангела Меркел и Никола Саркози јавно понизили током састанка у Кану, дајући му директиве како да спроведе референдум. Аналитичари су оценили да је Папандреу желео народно изјашњавање да би ојачао свој положај у земљи и евентуално добио подршку за даље кораке у решавању кризе, који би међутим истовремено значили још јаче стезање каиша за обичне и грађане и још веће губљење суверенитета земље, која би практично постала протекторат Европске комисије, Европске централне банке и ММФ-а. Међутим, суочен са отвореним претњама и уценама европских партнера, и јаким противљењем референдуму, и у влади и у својој партији ПАСОК, Папандреу је врло брзо морао да попусти. Пошто је после бурног дана у Атини, опозициона Нова демократија прихватила да подржи план штедње, чиме је обезбеђена стабилна већина у грчком парламенту,

референдум највероватније неће бити одржан. Папандреу ће међутим, изгледа морати да положи рачуне за своју „авантуру“, јер је већ врло извесно да ће његова влада пасти.

По дефиницији, референдум је облик непосредне демократије тј. облик непосредног учешћа грађана у вршењу државне власти и доношења политичких одлука. Али, иако је, бар декларативно ЕУ формирана као демократска заједница, реакција њених званичника је била потпуно супротна. Званичници уније отворено су заузели став против изјашњавања грађана, а из Брисела и најважнијих европских престоница Атине су послате поруке које су до сада биле резервисане за земљу попут Србије. Грчкој је припређено и избацивањем из ЕУ, пошто је портпаролка Европске комисије Каролина Котова је изјавила да није предвиђена могућност да нека чланица напусти еврозону а не изађе из ЕУ. Иако је Јоргос Папандреу изразио очекивање да ће се грађани изјаснити да остају у зони евра, истраживања јавног мњења показују да је око 60 одсто Грка негативно оценило одлуке европских званичника о помоћи, а да се чак 75 процената грађана се изјаснило за излазак из еврозоне. Могуће је да је такво расположење Грка пресудило да лидери ЕУ одбију да своју судбину ставе у руке „непредвидивих“ Балканаца, јер, иако презадужена, Грчка се наша у ситуацији да одлучује о будућности Европе. Евентуално одбијање једва усаглашеног европског плана од стране Грка би донело бројне озбиљне последице, између осталог и много већи губитак за европске приватне инвеститоре и банке од планираног. Референдумско „не“ довело би и до врло вероватног избацивања Грчке из зоне евра и њен повратак на драхму, а ако Грчка каже збогом заједничкој валути, у еврозони постоји велики страх да би то онда учиниле и Португалија, Шпанија и Италија. За Брисел је међутим подједнако опасно то што је Папандреу био спреман да о свему консултује сопствени народ, и како се показало, изјашњавање грађана је постало претња опстанку ЕУ, пошто би грчки референдум могао да изазове жељу и код осталих нација ЕУ да одлучују о сопственој судбини. Како је прокоментарисао немачки Франкфуртер алгемајне цајтунг, зашто у том случају Немци не би могли да гласају да ли желе да помажу друге?

На крају дана, након политичке драме у Атине и ЕУ, Ангела Меркел и Никола Саркози су успели да остваре свој циљ, а читава узбуна са грчким референдумом још једном је осветлила суштински недемократски карактер Европске уније.